

Projektledare
Marie Hertin
Maj Berg

Copyright: Lidingö stad och Stiftelsen Stockholms läns äldrecentrum.
Ändringar i materialet får endast göras efter författarnas medgivande.

ArbetSam

Arbetsplatslärande

Foto: Lars Bergström

Arbetsplatsförlagd utbildning

Undervisning integrerad med validering inom projekt ArbetSam

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	3
ARBETSAM I KORTHET	4
Syfte och mål med projekt ArbetSam	5
Upplägg av materialet	5
BAKGRUND	5
Yrkeskompetens inom äldreomsorg	5
Riktlinjer och styrdokument	8
Valideringsmodeller	8
Arbetsplatsförlagd utbildning	9
Lärarens roll i valideringsprocessen	9
Chefens roll i valideringsprocessen	10
Medvalidatören	10
Deltagaren	10
Formativ validering inom arbetsplatsförlagd utbildning	11
Samordning mellan utbildning och validering	11
REFERENSER	14
BILAGA 1	16
BILAGA 2	18
BILAGA 3	22
BILAGA 4	30
BILAGA 5	34
DEL 2	39

FÖRORD

Validering används allt mer som en metod inom utbildning och yrkesliv. Det handlar om att kartlägga, bedöma och värdera en persons kunskaper. Det finns flera modeller för validering beroende på vilket syftet är. Validering kan till exempel användas för att kartlägga kunskaper inför studier och kompetensutveckling. Validering kan också vara en metod för att matcha arbetssökande till olika arbeten.

Ett viktigt begrepp inom validering är reell kompetens. Den reella kompetensen består av de samlade kunskaper, färdigheter och förmågor som en person har – oavsett hur dessa har förvärvats. Det spelar således ingen roll om kunskaperna förvärvats genom studier, arbetslivserfarenhet, engagemang i föreningslivet, under fritiden eller på något annat sätt.

Inom projekt ArbetSam har projektledarna Marie Hertin och Maj Berg tillsammans med vårdlärarna tagit fram en modell för validering av reell kompetens hos personalen inom äldreomsorgen. Syftet med modellen var att utveckla ett kvalitetssäkrat arbetssätt för att bekräfta och göra personalens reella kompetens synlig – både för individen och för organisationen.

Marie och Maj påbörjade utvecklingsarbetet med valideringsmodellen efter att projektets deltagare, chefer, lärare och skolledare hade uttryckt ett starkt önskemål om att undervisningsdeltagarna skulle kunna få sina kunskaper validerade.

Deltagarna i projekt ArbetSams undervisning var vårdbiträden och undersköterskor. De flesta av dem har mycket lång erfarenhet av att arbeta inom omsorgen, men saknade hela eller delar av den formella vård- och omsorgsutbildningen. Genom valideringen fick några av dem möjlighet att få sina kunskaper kartlagda, bedömda och värderade mot vård- och omsorgsprogrammet praktiska och teoretiska delar. Det gav dem möjlighet att få sin reella kompetens bekräftad och de behövde inte studera sådant de redan hade kunskap om.

Inom den reguljära vård- och omsorgsutbildningen har eleverna arbetsplatsförlagt lärande där handledare och lärare bedömer de studerandes praktiska färdigheter i olika vård- omsorgssituationer. I projekt ArbetSam genomfördes utbildningen på eller i nära anslutning till arbetsplatsen. Med hjälp av ArbetSams valideringsmodell kunde deltagarna få sina praktiska kunskaper och färdigheter kartlagda och bedömda på sin arbetsplats. Lärarna har haft stöd av en medvalidatör. Medvalidatören är en erfaren undersköterska eller sjuksköterska som bedömer de praktiska momenten.

ArbetSams valideringsmodell är formativ. Det betyder att valideringen varvas med undervisning. Valideringen pågår under en längre tid och omfattar kartläggning, undervisning, bedömning och utvecklingssamtal med deltagare, lärare och chef.

Under 2012 prövade fyra vårdlärare inom projekt ArbetSam några olika valideringsmodeller i sina studiegrupper. Marie och Maj har sedan bearbetat och vidareutvecklat modellerna utifrån de värdefulla reflektioner och synpunkter som lärarna har haft. Resultatet är denna skrift som visar på hur validering kan användas i arbetsplatsintegrerad undervisning inom äldreomsorgen.

Lars Bergström, informatör i ArbetSam

Lång erfarenhet inom omsorgsycket ger en gedigen kompetens. Genom att validera kunskaper, färdigheter och förståelse bekräftas och synliggörs personalens reella kompetens.

ARBETSAM I KORTHET

Medverkande

Projekt ArbetSam är ett EU-projekt som ägs och drivs av Lidingö stad i samverkan med Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum. I projektet samverkar också kommunerna Botkyrka, Järfälla, Norrtälje, Tyresö och Stockholm stad, Sundbyberg stad och Solna stad samt företagen Temabo AB, Legevisitten AB, Inblasa AB, Silverhemmen Vård och omsorg AB, Förenade Care AB och MedLearn.

Mål

Projektets mål är att utveckla arbetsplatslärande inom äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättning genom att stärka samverkan mellan chefer, personal, lärare och nyckelpersoner som språkbud och reflektionsledare.

Målgrupp

ArbetSams primära målgrupp är omsorgspersonal som har mindre än 900 gymnasiepoäng inom vård- och omsorgsprogrammet och/eller som behöver stärka sina kunskaper i svenska för att klara av alla sina arbetsuppgifter. En annan målsättning är att stärka samverkan mellan vuxenutbildning och verksamheter inom omsorgen. Den primära målgruppen, cirka 600 personer, deltar i undervisning som är förlagd på eller i nära anslutning till arbetsplatsen.

Undervisning i ArbetSam

Undervisningen genomförs av vårdlärare och lärare i svenska som andraspråk. Lärarna planerar undervisningen utifrån dels arbetsplatsens och deltagarnas behov av kompetensutveckling, dels kursmål i aktuella kurser inom vård- och omsorgsprogrammet samt inom svenska för invandrare (sfi) och/eller SAS (svenska som andraspråk).

Att arbeta med validering och undervisning i en och samma process ställer krav på läraren att ha ett validerande förhållningssätt. Läraren behöver reflektera över hur hon/han ser på kunskap och lärande.

Syfte och mål med validering inom ArbetSam

Validering innebär att deltagarens teoretiska kunskaper, praktiska färdigheter och förståelse bedöms mot kunskapskrav och betygskriterier för kurser inom vård- och omsorgsprogrammet. Syftet med valideringen inom ArbetSams var att:

- Synliggöra och bekräfta kunskap och kompetens som deltagaren har genom exempelvis tidigare livserfarenheter, arbetslivserfarenheter och utbildning.

Mål för valideringen inom ArbetSam var att:

- Göra den reella kompetensen synlig för både individen och för organisationen samt att stärka yrkesidentiteten hos deltagaren.
- Inleda samverkan mellan skola och arbetsplats vid validering.
- Valideringsmodellen ska fungera som ett redskap för bedömning av reell kompetens mot betyg inom vård- och omsorgsprogrammet.

ArbetSams valideringsmodell innebär att lärare och deltagare kartlägger deltagarens reella kompetens. Läraren bedömer och värderar sedan deltagarens kunskaper och kompetens. Deltagaren kompletterar med undervisning i de moment som hon/han behöver för att uppnå formell kunskap och betyg för olika kurser inom vård- och omsorgsprogrammet.

Upplägg av materialet

Materialet i den här skriften är uppdelat i två delar. Del 1 är en manual för lärare och medvaliderare som arbetar med validering i arbetsplatsförlagd utbildning. Innehållet är tänkt att vara ett stöd i hur vårdlärare och medvaliderare kan planera och genomföra validering integrerad med undervisning, det vill säga formativ validering. Manualen är uppdelad i en bakgrundsdel och en del som beskriver den formativa valideringsprocessen. I del 1 finns också exempel på mallar för individuell studieplan samt skattnings- och bedömningsmaterial.

Del 2 vänder sig till deltagare i undervisning med information om hur valideringsprocessen går till.

Kommunikation är allt viktigare inom äldreomsorgen.

BAKGRUND

Yrkeskompetensen inom äldreomsorg

Yrkeskompetensen hos personal inom omsorgen är idag komplex och omfattar allt från kunskaper och färdigheter till attityder.¹ Personalens kunskap och förståelse utvecklas genom teoretisk utbildning och erfarenheter.

Personalens attityder formas av deras yrkeskompetens, såväl individuellt som kollektivt på arbetsplatsen.

Attityderna påverkas också av kulturen som präglar arbetsplatsen. Den rådande kulturen handlar bland annat om arbetsplatsens syn på kunskap, omsorgsarbetet och omsorgstagarna.

Socialstyrelsens kunskapskrav för omsorgsarbete

Personalen inom äldreomsorgen behöver ha både grundläggande och fördjupade kunskaper inom flera områden.

Socialstyrelsen har gett ut allmänna råd för *Grundläggande kunskaper hos personal som arbetar i socialtjänstens omsorg om äldre*. Där belyser man vilka kunskaper och förmågor som omsorgsyrket kräver.²

Grundläggande kunskaper och förmågor

Värdegrund, förhållningsätt och bedömningsförmåga
 Kommunikation
 Det normala åldrandet
 Åldrandets sjukdomar
 Social omsorg
 Funktionsbevarande omsorg
 Kroppsnära omsorg
 Måltid, mat och näring
 Regelverk som styr arbetet inom äldreomsorgen
 Omsorg i livets slutskede
 Hälso- och sjukvård

Specifika kunskapsområden

Omsorg och vård i livets slut
 Demenssjukdom
 Psykisk sjukdom
 Måltid, mat och näring
 Funktionsbevarande omsorg

Tabellen sammanställer de kunskaper och förmågor som beskrivs i socialstyrelsens allmänna råd för grundläggande kunskaper hos personal som arbetar i socialtjänstens omsorg om äldre (SOSFS 2011:12).

I en god lärandemiljö vidareutvecklas och tillvaratas personalens kunskaper.

Dagens omsorgsyrken är relationsorienterade. Det innebär att personalen behöver ha goda kommunikativa och sociala färdigheter. Kontaktmannaskapet medför krav på att kunna läsa och förstå omsorgstagarens beviljade insatser i biståndsbeslut.

För att upprätta genomförandeplaner krävs färdigheter i att föra samtal med den äldre om hennes/hans önskemål samt behovet av omsorg och serviceinsatser.

Att kunna kommunicera på olika nivåer och förhålla sig professionellt i varierande situationer är nödvändigt i yrket.

Många äldre, som får vård och omsorg genom hemtjänst eller på särskilt boende, har idag ofta flera olika sjukdomar och omfattande omsorgsbehov. För att kunna uppmärksamma och tolka tecken på ohälsa och arbeta hälsofrämjande behöver personalen ha goda kunskaper inom gerontologi, om geriatriska sjukdomar och i omvårdnad.

Med sina färdigheter och förmågor visar personalen att hon/han kan omsätta teoretisk kunskap i praktiskt arbete.

För att tillvarata, bevara och vidareutveckla

personalens kompetens behöver arbetsplatsen skapa en god lärandemiljö. Vid arbetsplatslärande behöver man lyfta fram den kompetens som omsorgsyrket kräver och ha en tydlig strategi för kompetens- och verksamhetsutveckling.

En lärande arbetsplats :

- Främjar kompetensutveckling och språkutveckling.
- Stimulerar kreativt tänkande och kommunikation.
- Utmanar personalen med varierande arbetsuppgifter.
- Skapar trygghet så personalen vågar ställa frågor.
- Är en miljö där personalen får tid och möjlighet att reflektera över arbetssätt och metoder.
- Är en miljö där personalen lär av varandra och hela tiden utvecklas.

Individualiserad undervisning

Ett viktigt mål för projekt ArbetSam var att individualisera utbildningen utifrån deltagarnas kunskaper och kompetens.

I projektets modell för validering och arbetsplatsförlagd utbildning tar lärarna hänsyn till deltagarnas individuella behov av stöd och studietakt när de planerar undervisningen. Deltagarna utformar tillsammans med lärarna individuella studieplaner, som de utvärderar och reviderar under undervisningsperioden (Bilaga 1, individuell studieplan). Studieplanerna förvaras av deltagarna i deras respektive portfolio tillsammans med tidigare intyg, betyg, studieuppgifter med mera.

Riktlinjer och styrdokument

Projektets mål – att deltagarnas lärande ska utgå från individen – bekräftas av skollagen och den nya vuxenförordningen, som båda beskriver att de vuxenstudierande ska stödjas och stimuleras i sitt lärande.

Vuxenstudierande ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens så att deras ställning stärks inom arbets- och samhällslivet.

I förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning³ beskrivs validering som en process som innebär en strukturerad bedömning, värdering och dokumentation. Valideringen ska också erkänna kunskaper och kompetens som en person besitter, oberoende av hur den har förvärvats. Den som får sina kunskaper och sin kompetens bedömda vid en validering ska ha möjlighet att få dessa dokumenterade skriftligt.⁴

Inom kommunal vuxenutbildning betygsätts valideringen genom provning.⁵ Valideringen avslutas då med en provning av den studerandes kunskaper och färdigheter. Provningsen innebär att deltagarens kunskaper i en kurs bedöms i förhållande till såväl uppställda mål i kursplaner som kunskapskrav.⁶

Provningsen av den validerades kunskaper mot betyg ska göras utifrån nationellt fastställda kunskapskrav. På samma sätt som vid betygsättning i samband med reguljär undervisning kan olika former för bedömning användas vid provningsen.

Läraren ska använda sig av all den informa-

tion om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven som hon/han har tillgång till. Samtliga betygsunderlag som eleven presterat under utbildningsen och valideringsen gång ska användas för en allsidig bedömning av kunskaperna. Det innebär att läraren har möjligheter att vara flexibel i hur provningsen utförs. Vid provning ska elevens kunskaper bedömas mot samtliga betygssteg, A–F.⁷

Validering kan ha olika syften och utföras på olika sätt och det kan finnas olika syn på vad validering innebär. Myndigheten för yrkeshögskolan, som har ett regeringsuppdrag att samordna och stödja en nationell struktur för validering, har tagit fram nationella kriterier för validering samt riktlinjer för kvalitetssäkring och dokumentation av valideringsinsatser.⁸

Valideringsmodeller

Validering kan utformas och genomföras på olika sätt beroende av syfte och vad valideringen ska leda fram till för individen. Processen för validering kan beskrivas utifrån två alternativ: summativ validering och formativ validering.

- Den summativa valideringen syftar till att sammanfatta individens tidigare lärande i formella intyg eller betyg.
- Den formativa valideringen syftar istället till att ge information till lärprocessen. Den formativa valideringen ger kunskap om vad personen behöver komplettera med och läsa in för att uppnå formella intyg eller betyg.⁹

Summativ validering

Formativ validering

Bilden är omarbetad från Andersson och Fejes (2005, sid 116).

1a och b) Summativ validering används till exempel vid validering av arbetssökande för att matcha individens kompetens mot sökbara arbeten.

2) Syftet med validering enligt variant 2 är att fortsätta med en kompletterande utbildning efter valideringen.

3) Validering enligt variant 3 beskriver den valideringsprocess vi använder i ArbetSam. Validering och utbildning utförs under samma tidsperiod och är "delar av en och samma process".

Arbetsplatsförlagd utbildning

I arbetsplatsförlagd utbildning har deltagarna oftast flera års arbetslivserfarenhet, det vill säga reell kompetens.

Det finns positiva faktorer med att utgå från deltagarens kunskaper och färdigheter när man planerar utbildning på en arbetsplats. Det kan skapa motivation och engagemang hos deltagarna för att studera då de inte behöver börja om från början.

Deltagarens kunskaper kan både bekräftas eller omvärderas genom ny teoretisk kunskap,

vilket kan leda till en mer utvecklad omsorg på arbetsplatserna.

Att få sina kunskaper validerade ger deltagaren möjlighet att både spara tid och att använda studietiden på ett effektivt sätt. Deltagarna får möjlighet att utveckla sin yrkeskompetens när de praktiska färdigheterna kopplas ihop med och stärks av en teoretisk grund.

Lärarens roll i valideringsprocessen

Ett validerande arbetssätt ställer krav på lärarrollen. De flesta lärare som arbetar med arbetsplatsförlagd utbildning har ett validerande förhållningssätt och arbetar utifrån ett handlande perspektiv.

Det är viktigt att läraren har ett strukturerat arbetssätt när hon/han värderar och bedömer deltagares färdigheter. Deltagarna ska kunna vara delaktiga i sina egna lärprocesser och ha insyn när värdering och bedömning av kunskaper görs.

För lärare som arbetar med att integrera validering och undervisning är det också viktigt att reflektera över hur man ser på kunskap och lärande. Lärarna behöver kunna befina sig i nuet, ha kännedom om deltagarnas tidigare erfarenheter och kunskaper samt kunna leda lärprocessen framåt.

Lärare som arbetar med validering i uppdragsutbildningar som är riktade mot äldreomsorg behöver också:

- Vara uppdaterade i äldreomsorgens verksamheter.
- Vara insatta i Vård- och omsorgsprogramets olika kurser som är riktade mot grundläggande såväl som mot specifik kunskap inom äldreomsorg.
- Kunna arbeta konsultativt.
- Vara strukturerade.
- Didaktiskt kunna vara flexibla utifrån deltagarnas kunskapsnivå och behov.

Chefens roll i valideringsprocessen

Deltagarnas chefer har en viktig roll i valideringsprocessen. Lärare och chef behöver sam-

Deltagaren måste själv vara motiverad av att delta i integrerad undervisning med validering samt ha tillräckliga språkkunskaper.

arbeta kring planeringen av utbildningen och valideringen. De behöver besluta om hur urval av deltagare ska göras och hur information ska ges till deltagare och övrig personal.

Det är chefen som skapar förutsättningarna för valideringsprocessen utifrån verksamhetens behov och möjligheter. Chefen schemalägger tid för undervisning och validering. Det är en stor fördel om chef och lärare har regelbundna avstämningsmöten under processen.

Det bör också finnas en öppenhet mellan chef och lärare om frågor som kan påverka den arbetsplatsförlagda utbildningen.

Medvalidatören

För att kunna utvärdera de praktiska momenten i kurserna har några arbetsplatser inom projekt ArbetSam utsett medvalidatörer. Medvalidatören kan vara en undersköterska eller sjuksköterska som samarbetar med läraren. Medvalidatören värderar och bedömer deltagarnas teoretiska och praktiska färdigheter i omsorgsarbetet på avdelningen eller enheten.

När arbetsplatsen utser medvalidatörer är det viktigt att de har den vård- och omsorgskompetens som krävs inom verksamheten. Medvalidatören behöver också ha kunskaper om kursernas innehåll och kunskapskrav. Precis som läraren ska medvalidatören ha ett handledande förhållningssätt. Hon/han ska också ha förtroende från kollegorna på arbetsplatsen. Medvalidatörernas uppgift är att samarbeta med läraren och ge sin syn på hur väl den validerade utfört momenten.

Deltagaren

Deltagare som erbjuds integrerad undervisning och validering ska ha ett eget intresse och vara motiverade till att valideras. Det är också viktigt att deltagarna har tillräckliga språkliga färdigheter så att de kan valideras utifrån både muntliga och skriftliga bedömningar. Om deltagaren är andraspråkstalare bör de språkliga färdigheterna ligga lägst på nivå sfi kurs D/SVA grundläggande nivå, vilket motsvarar nivåerna B1/B2 i den europeiska språkskalan.

ArbetSams valideringsmodell bygger på att det pågår kompetensutveckling på arbetsplatserna så att validering av reell kunskap och kompetens hos individen varvas med utbildning under *en och samma process*. Den validerade kan nå betyg om hon/han uppnår kunskapskraven i avslutad kurs/kurser.

I arbetsplatsförlagd utbildning har deltagare generellt flera års arbetslivserfarenhet, reell kompetens. Det finns positiva faktorer med att utgå från deltagarens kunskaper och färdigheter när man planerar utbildning på en arbetsplats. Hos deltagarna kan det skapa motivation och engagemang för att studera då de inte behöver börja om från början.

Deltagarens kunskaper kan både bekräftas eller omvärderas genom ny teoretisk kunskap vilket bör leda till än mer utvecklad omsorg på arbetsplatserna. Validering ger deltagaren en möjlighet att både spara och att använda studietid på ett effektivt sätt. Att praktisk färdighet kopplas ihop med och stärks av en teoretisk grund ger deltagarna tillfälle att utveckla sin yrkeskompetens.

Formativ validering inom arbetsplatsförlagd utbildning

Valideringsmodellen för arbetsplatsförlagd utbildning innebär att lärare och deltagare kartlägger deltagarnas reella kompetens. Läraren bedömer och värderar deltagarnas kunskaper och kompetenser.

För att deltagarna ska kunna uppnå formell kunskap och betyg i kurser inom vård- och omsorgsprogrammet kompletterar deltagarna med undervisning i de moment och i de kurser som de saknar kunskap i. Inom projekt ArbetSam har vi haft möjlighet att testa två olika modeller för att integrera undervisning och validering:

Validering enligt modell 1

Deltagarnas utbildningsnivå och kompetensutvecklingsbehov kartläggs och därefter påbörjar de utbildning. Lärarna planerar undervisningen utifrån teman och kurser inom vård- och omsorgsprogrammet. Under projekttiden kartlägger lärare och deltagare vad som kan valideras och vilka teman som deltagaren/deltagarna behöver ha undervisning i. Validering och undervisning sker utifrån en eller flera kurser.

Validering enligt modell 2

Deltagarna påbörjar valideringsprocessen enligt den formativa valideringsmodellen. Valideringsprocessen innehåller kartläggning, bedömning, värdering och dokumentation av reell kompetens samt kompletterande undervisning som deltagaren behöver för att uppnå betyg i en eller flera kurser. Valideringen av praktiska moment sker i deltagarens arbetsmiljö. En lärare och/eller medvalidatör bedömer och handleder deltagaren i hur olika arbetsmoment ska utföras.

Samordning validering och undervisning

Det är viktigt att information om valideringen ges till alla anställda på arbetsplatsen. Informationen ska innehålla syfte och mål med valideringen och vem/vilka ur personalen som kommer att erbjudas möjlighet till validering. Vidare ska informationen ta upp hur valideringen ska genomföras och hur det kan komma att påverka verksamheten.

Valideringsprocessen:

1. Kartläggning

– Samtal med deltagare. I samtalet får deltagaren information om upplägget med att integrera undervisning och validering. Deltagaren får också veta vad som kommer att krävas av henne/honom och vilket stöd hon/han kan få av lärare, chef, medvalidatörer med flera på arbetsplatsen. I projekt ArbetSam består kartläggningen i valideringsprocessen av två delar:

- Inventering av tidigare utbildningar, arbetslivserfarenhet med mera.
- Skattningsmaterial där deltagaren skattar sin reella kompetens inom vård och omsorg.

När deltagaren skattat sina yrkesfärdigheter går läraren och deltagaren igenom resultatet tillsammans (Se bilaga 2, exempel på intervjufrågor till deltagaren, och bilaga 3, exempel på dokument för självskattning för deltagare).

2. Planering av validering och undervisning

– Genomgång av deltagarens/deltagarnas kartläggningsmaterial. Planering av lämpliga kurser som ska genomföras under perioden för arbetsplatslärande.

För denna del av processen behöver läraren sätta av god tid då det är här stora delar av planeringen sker. Läraren bestämmer vilka teman som deltagaren/deltagarna ska ha undervisning om, vilka moment och kurser som ska valideras och hur valideringen ska gå till.

Läraren har ett individuellt samtal med respektive deltagare om vilka kurser som ska ingå i valideringen och vilka moment som ska valideras respektive undervisas i. Valideringen kan ske praktiskt i omsorgsarbetet på arbetsplatsen eller i metodrum. Den teoretiska valideringen kan genomföras muntligt och/eller skriftligt, individuellt eller i grupp.

Dokumentationen av kartläggningen och planeringen ska införas i en individuell studieplan (bilaga 1) som förvaras i deltagarens portfolio. Portfolion ska innehålla tidigare betyg och intyg, individuell studieplan, planering av teman för terminen, studieuppgifter med mera. En viktig del i lärprocessen är att deltagaren äger sin egen portfolio.

3. Bedömning, värdering och kunskapskrav:

Samtal före valideringen: Läraren och/eller medvalidatören går tillsammans med deltagaren igenom vad som ska valideras och hur valideringen ska gå till (Se bilaga 4 och 5, exempel på hur bedömningsstöd kan utformas utifrån olika kurser).

Genomförande av valideringen:

Valideringen kan ske praktiskt i omsorgsarbetet på arbetsplatsen eller i metodrum. Den teoretiska valideringen kan genomföras muntligt och/eller skriftligt, individuellt eller i grupp.

Samtal om praktiska moment efter valideringen:

Exempel på vad lärare eller medvalidatör kan lyfta fram i samtal efter en valideringssituation.

- Sammanhangsmarkering:
Samtalets syfte och hur feedback ska ges.
Vad är det som validerades?
Vilka kunskapskrav ska bedömas?
Var det något som kom upp före valideringen som man skulle ta hänsyn till?
- Berätta om omsorgssituationen/momentet/kunskapsinnehållet
Vad gick bra? Vad gjorde att det gick bra? Vad det något som kändes svårt? Vad gjorde att det kändes svårt? (till exempel stressad situation, osäkerhet, förhållningssätt till omsorgstagaren med mera). Vad lärde deltagaren sig av situationen?
- Sammanfatta och återberätta vad som kommit upp i samtalet. Ta upp både sakfrågor och upplevda känslor.
- I övergången till feedback och bedömning kan läraren/medvalidatören bekräfta saker som framkommit under samtalet. När man bedömer moment som validerats och ger feedback är det viktigt att utgå från ”jag-form”.

- Koppla deltagarens kunskaper och erfarenheter av valideringsmomentet till ett teoretiskt perspektiv och ett omsorgstagarperspektiv – evidensbaserad praktik.
- Sammanfatta samtalet.
- Lyssna in att alla som deltar upplever att samtalets syfte är uppnått.

Utvärdera tillsammans med deltagaren och eventuellt medvalidatören om kunskapskraven är godkända eller inte. Om deltagaren inte blir godkänd i ett moment bestäms en ny tid för validering, eller att deltagaren ska delta i undervisning för att uppnå kunskapskraven. Avslutningsvis dokumenteras genomförandet av valideringen och den individuella studieplanen revideras.

4. Individuellt samtal

Lärare genomför ett individuellt samtal med deltagare och chef, så kallat trepartssamtal. I samtalet går man tillsammans igenom den individuella studieplanen och kopplar den till arbetsplatsens utvecklingsplan:
Var står deltagaren kompetensmässigt?
Vilken kompetensutveckling har deltagaren behov av och hur ska den planeras?
Vilket stöd kan arbetsplatsen ge deltagaren och vad har deltagaren själv för målsättning och möjligheter?
Dokumentation av uppnådda kunskapskrav genom betyg och intyg.

Valideringsprocessen kan sammanfattas innehålla fyrasteg:

Valideringen av de praktiska momenten i omsorgsarbetet sker på arbetsplatsen eller i ett metodrum.

REFERENSER

¹Lauvås, P., Handal, G. (2001). *Handledning och praktisk yrkesteori*. Lund: Studentlitteratur.

²Socialstyrelsen allmänna råd för Grundläggande kunskaper hos personal som arbetar i socialtjänstens omsorg om äldre (SOSFS 2011:12).

³Skollagen (2010:800). 20 kap., 8§; Förordning (2011:1108) om kommunal vuxenutbildning, 16§.

⁴Förordning (2011:1108) om vuxenutbildning, 32§ och 33§.

⁵Förordningen (2011:1108), 24§ och 25§.

⁶Skollagen (2010:800), 20 kap., 30§ och 32§.; Förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning, 4 kap. 24 §.

⁷Skollagen (2010:800): 15 kap. 28 §., 20 kap. 30 §., 22 kap. 8 kap. 24-25 §Gymnasieförordningen (2010:2039)

⁸www.valideringsinfo.se

⁹Andersson, P. & Fejes, A. (2005). *Kunskapens värde – validering i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.

¹⁰Ibid.

När läraren använder deltagarnas erfarenheter från olika omvårdnadssituationer i undervisningen ökar motivationen och engagemanget.

Namn: _____

Mina starka sidor i min yrkesroll samt utvecklingsområden

Utbildnings- och utvecklingsmål:

Planerade kurser:

Se vidare studieplaneringen för Målen utvärderas i tillsammans med Utvärdering:

Detta behöver jag arbeta mer med:

Lärare: _____

Deltagare: _____

BILAGA 2

Intervjufrågor

Namn: _____

Arbetsplats: _____

Födelseår: _____

Telefon: _____

Mejladress till arbetet: _____

Hur länge har du arbetat inom äldreomsorgen? Hur länge har du arbetat på din nuvarande arbetsplats?

Berätta lite om dig själv

Vilket är ditt modersmål?

Talar du fler språk än modersmålet och svenska?

Har du haft andra arbeten? Vilka och hur länge har du arbetat med dem?

Vilka kurser och utbildningar har du gått?

Utbildning	Datum/år	Betyg/intyg
<hr/>	<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>	<hr/>

Hur var det att studera för dig?

Vad har du för arbetsuppgifter på ditt arbete?

Hur ofta använder du dator för:

mejl _____

Söka på internet _____

skriva dokument _____

dokumentera genomförandeplan och social journal _____

Är du kontaktperson?

Hur går det att samtala och ta del av den äldres önskemål? (Vad går bra? Finns det några svårigheter?)

Hur går det att läsa biståndsbeslut och ta del av den äldres beviljade insatser?
(Vad går bra? Finns det några svårigheter?)

Skriver du genomförandeplan utifrån biståndsbeslut samt samtal med den äldre/närstående/godman?
(Vad går bra? Finns det några svårigheter?)

Skriver du daganteckningar och social journal? (Vad går bra? Finns det några svårigheter?)

Utbildningen - Validering

Har du speciella önskemål om vad utbildningen ska innehålla?

Hur kan jag som lärare vara ett stöd för dig?

BILAGA 3

Självskattning för deltagare Grundläggande kompetens inom äldreomsorgen¹

Värdegrund, förhållningssätt och bedömningsförmåga

Kunskap och kompetens	Ja	Delvis, inte allt	Nej
Jag har kunskap om den värdegrund som gäller för socialtjänstens omsorg om äldre. <small>(Socialtjänstlagen (2001:453) 5 kap. 4§, första stycket).</small>			
Jag har förmåga att omsätta kunskapen om värdegrunden i det praktiska arbetet.			
Jag har kunskap om människors olika förutsättningar och behov.			
Kunskap och kompetens	Jag kan	Ja, med stöd	Nej
Jag har förmåga att omsätta kunskapen om människors olika förutsättningar och behov i det praktiska arbetet.			
Jag har förmåga att granska, analysera och bedöma mitt eget arbete och kan på så sätt medverka till insatser av god kvalitet.			
Jag har förmåga att bedöma när någon annan kompetens än min egen behövs.			

¹Se vidare i Socialstyrelsens föreskrifter; SOSFS 2011:12, Grundläggande kunskaper hos personal som arbetar i socialtjänstens omsorg om äldre. Beskrivna kunskaper och kompetenser är delvis hämtade från SOSFS 2011:12.

Kommunikation

Kunskap och kompetens	Ja	Delvis, inte allt	Nej
Jag har kunskap om hur sättet att kommunicera kan anpassas till olika situationer och till olika individers förutsättningar och behov.			
Kunskap och kompetens	Jag kan	Ja, med stöd	Nej
Jag har förmåga att omsätta kunskapen om hur sättet att kommunicera kan anpassas till olika situationer och till olika individers förutsättningar och behov i det praktiska arbetet.			
Jag har förmåga att kommunicera med närstående.			
Jag har förmåga att kommunicera med personer ur olika yrkesgrupper.			
Jag har förmåga att förstå, tala, läsa och skriva svenska.			

Regelverk

Kunskap och kompetens	Ja	Delvis, inte allt	Nej
Jag har kunskap om regelverket på socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens område som rör äldre personer.			
Jag har kunskap om annan relevant lagstiftning, till exempel om offentlighet och sekretess, god man och förvaltare, diskriminering, livsmedel och arbetsmiljö.			
Jag har förmåga att dokumentera mitt eget arbete i enlighet med lagar och andra författningar.			

Det normala åldrandet

Kunskap och kompetens	Ja	Delvis, inte allt	Nej
Jag har kunskap om hur åldrandet påverkar äldre personer fysiskt, psykiskt och socialt.			
Jag har kunskap om hur äldre personers hälsa kan förbättras eller bevaras.			
Jag har kunskap om hur åldrandet påverkar personer med funktionsnedsättning.			
Kunskap och kompetens	Jag kan	Ja, med stöd	Nej
Jag har förmåga att uppmärksamma och ta till vara det friska hos äldre personer.			

Åldrandets sjukdomar

Kunskap och kompetens	Ja	Delvis, inte allt	Nej
Jag har kunskap om vanliga sjukdomar och hälsoproblem hos äldre personer och om hur dessa påverkar behovet av omsorg och vård. Exempel på vanliga sjukdomar och hälsoproblem är: matleda, depression, demenssjukdomar, hjärt- och kärlsjukdomar, lungsjukdomar, neurologiska sjukdomar, infektionssjukdomar med flera.			

Funktionsbevarande omsorg med mera

Kunskap och kompetens	Ja	Delvis, inte allt	Nej
Jag har kunskap om hur fysisk aktivitet påverkar äldre personers hälsa och välbefinnande.			
Kunskap och kompetens	Jag kan	Ja, med stöd	Nej
Jag har förmåga att motivera äldre personer till fysisk aktivitet och att ge det stöd som behövs.			
Kunskap och kompetens	Ja	Delvis, inte allt	Nej
Jag har kunskap om ett funktionsbevarande och rehabiliterande arbetsätt.			
Kunskap och kompetens	Jag kan	Ja, med stöd	Nej
Jag har förmåga att använda kunskaper om ett funktionsbevarande och rehabiliterande arbetsätt i det praktiska arbetet.			
Kunskap och kompetens	Ja	Delvis, inte allt	Nej
Jag har kunskap om hur hjälpmedel och en anpassad miljö kan underlätta äldre personers tillvaro.			
Jag har kunskap om hur ett säkerhetsfrämjande arbetsätt kan förebygga olyckor, skador och brott.			
Kunskap och kompetens	Jag kan	Ja, med stöd	Nej
Jag har förmåga att använda kunskaper om hur ett säkerhetsfrämjande arbetsätt kan förebygga olyckor, skador och brott i det praktiska arbetet.			

Social omsorg

Kunskap och kompetens	Ja	Delvis, inte allt	Nej
Jag har kunskap om betydelsen av fysisk, psykisk och social stimulans för äldre personers hälsa och välbefinnande.			
Kunskap och kompetens	Jag kan	Ja, med stöd	Nej
Jag har förmåga att stödja äldre personer så att de får en meningsfull tillvaro både individuellt och i gemenskap med andra.			

Kroppsnära omsorg

Kunskap och kompetens	Ja	Delvis, inte allt	Nej
Jag har kunskap om personlig hygien, inklusive munvård.			
Kunskap och kompetens	Jag kan	Ja, med stöd	Nej
Jag har förmåga att stödja äldre personer i att sköta klädsel och personlig hygien.			

Måltid, mat och näring

Kunskap och kompetens	Ja	Delvis, inte allt	Nej
Jag har kunskap om vilken betydelse måltid, mat och näring har för äldre personers hälsa och välbefinnande.			
Jag har kunskap om hur förutsättningar skapas för goda matvanor och en god måltidsmiljö.			
Kunskap och kompetens	Jag kan	Ja, med stöd	Nej
Jag har förmåga att tillaga måltider.			
Jag har förmåga att stödja äldre personer vid måltider.			
Jag har kunskap om livsmedelshantering.			

Skötsel av hemmet

Kunskap och kompetens	Ja	Delvis, inte allt	Nej
Jag har kunskap om hur man sköter ett hem.			
Kunskap och kompetens	Jag kan	Ja, med stöd	Nej
Jag har förmåga att stödja äldre personer i att sköta sitt hem.			

Omsorg i livets slutskede

Kunskap och kompetens	Ja	Delvis, inte allt	Nej
Jag har kunskap om omsorg och vård av äldre personer i livets slutskede.			
Jag har kunskap om stöd till närstående till äldre personer i livets slutskede.			
Jag har kunskap om omhändertagande vid dödsfall.			

Hälso- och sjukvård med mera

Kunskap och kompetens	Ja	Delvis, inte allt	Nej
kunskap om hälso- och sjukvård.			
Jag har kunskap om basal hygien och om att förhindra smitta och smittspridning.			
Kunskap och kompetens	Jag kan	Ja, med stöd	Nej
Jag har förmåga att omsätta kunskapen om att förhindra smitta och smittspridning i det praktiska arbetet.			
Kunskap och kompetens	Ja	Delvis, inte allt	Nej
Jag har kunskap om läkemedel och om läkemedelsanvändning hos äldre personer			

Bedömningsstöd i samband med validering av reell kompetens i det praktiska arbetet inom arbetsförlagd utbildning

Bedömningsstöd i ämne: vård- och omsorgsarbete, kurs: vård- och omsorgsarbete 1

Namn studerar kursen vård- och omsorgsarbete 1. VÄRVÄRO 1, 200 poäng.

En del av kursens innehåll och kunskapskrav ska utföras och bedömas praktiskt. För att kunna bedöma deltagarens färdigheter och sätta betyg i kursen behöver deltagarens kunskaper och färdigheter valideras.

På sid 32 finns en tabell med innehåll och kunskapskrav från kursen. Kryssa i den kolumn du bedömer att deltagaren befinner sig i sin kunskapsnivå. På sista sidan finns det utrymme för dig att skriva egna kommentarer som ska utgå från innehållet på sidan 33.

ANVISNING

Inför att deltagaren ska valideras i ett moment eller flera är det viktigt att valideringen planeras och att alla berörda är väl informerade. Tänk på att planera in tid också för samtal innan och efter valideringstillfället.

STEG 1, INFÖR VALIDERINGSTILLFÄLLET:

- Gå igenom vilka moment/kunskapskrav i kurs/kurser som ska valideras.
- Vilken/vilka kunskaper och färdigheter krävs för att kunna genomföra momentet?
- Är det något speciellt som man ska tänka på eller vara uppmärksam på under själva valideringstillfället?
- Bestäm datum och tid för valideringen.

STEG 2, GENOMFÖRANDE AV VALIDERINGEN:

- Innan deltagaren visar det praktiska utförandet ska hon/han beskriva vilken/vilka teoretiska kunskaper som krävs för utförandet.

Exempel på frågor till deltagaren:

Be deltagaren berätta för dig vad som är viktigt att tänka på när hon/han ska planera och stödja Karin med hennes munvård. Vilka särskilda behov har Karin?

Be deltagaren berätta för dig vad hon/han måste tänka på inför att Tore ska få sitt morgoninsulin av deltagaren?

- Deltagaren genomför den praktiska uppgiften som ska valideras.

STEG 3, EFTER GENOMFÖRANDET:

Samtal kring utförandet av arbetsuppgiften/arbetsuppgifterna.

Låt deltagaren först få reflektera kring genomförandet utifrån teoretisk kunskap och erfarenhet.

Exempel på frågor:

Vad för kunskaper och färdigheter krävdes för att klara uppgiften?

Vad gick bra? Varför gick det bra?

Var något svårt? Hur gick du vidare för att kunna utföra momentet? Vilka kunskaper och/erfarenheter använde du dig av?

Ny kunskap? Har du lärt dig något nytt av uppgiften?

Ge deltagaren feedback på hur utförandet av momentet bedömts med stöd av mallen på sidan 32–33.

ÄMNE - VÅRD OCH OMSORG

Ämnet vård och omsorg har sin grund i praktiskt arbete men också i vetenskapliga ämnesområden som vårdvetenskap och socialt arbete. Ämnet behandlar vård- och omsorgsarbete ur ett helhetsperspektiv, där människors totala livssituation är det centrala snarare än sjukdom eller funktionsnedsättning.

ÄMNETS SYFTE

Undervisningen i ämnet vård och omsorg ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper för arbete nära patienter och brukare inom hälso- och sjukvård samt socialtjänst. I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla förmåga att planera, utföra och utvärdera vård- och omsorgsuppgifter.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla förmåga att utföra arbetsuppgifter på ett yrkesmässigt sätt, det vill säga etiskt, estetiskt, hygieniskt, ergonomiskt, hälsofrämjande, rehabiliterande, habiliterande och pedagogiskt. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar ett empatiskt förhållningssätt samt tar ansvar för patienter och brukare och för olika arbetsuppgifter.

Undervisningen ska utveckla elevernas kunskaper om arbetsmiljö, säkerhet och ergonomi för att minska skaderisken för patienter och brukare samt personal. Användning av medicinteknisk och annan teknisk utrustning samt informationsteknik inom verksamheten ska också ingå i undervisningen (www.skolverket.se)

BEDÖMNINGSTÖD I ÄMNE: VÅRD- OCH OMSORGSARBETE, KURS: VÅRD- OCH OMSORGSARBETE 1

Kort förklaring till generella begrepp som ingår i utförande av omsorgsuppgifter:

Etiskt: I yrkesrollen kunna arbeta utifrån den människosyn och värdegrund som ligger till grund för vård- och omsorgsyrket samt utifrån omsorgstagarens livssyn. Reflekterar över sitt professionella och yrkesetiska förhållningssätt gentemot omsorgstagare, närstående och kollegor.

Estetiskt: I yrkesrollen kunna tillgodose omsorgstagarens estetiska behov. Det innebär att man möjliggör att omsorgstagaren får uppleva glädje/välbehag av exempelvis god mat, att maten är fint upplagd, dukning, kläder, musik, konst, blommor med mera. Människor har olika estetiska behov vilket medför att man i vård- och omsorgsarbetet ska utgå från omsorgstagarnas individuella behov.

Hygieniskt: I yrkesrollen kunna arbeta utifrån basala hygienrutiner och livsmedelshygien.

Ergonomiskt: I yrkesrollen ha kunskap om hur kroppen fungerar, förflyttningsteknik och hjälpmedel så att man kan arbeta säkert och inte utsätta kroppen för olika typer av belastningsskador.

Deltagarens förmåga att planera och utföra vård- och omsorgsuppgifter på ett etiskt, estetiskt, hygieniskt och ergonomiskt sätt.	Klarar inte att utföra uppgiften	Utför uppgiften i samråd med kollega/chef	Utför uppgiften efter samråd med kollega/chef. Klarar arbetsuppgiften självständigt	Utför uppgiften efter samråd med kollega/chef samt anpassar vid behov utförandet. Klarar arbetsuppgiften självständigt
Förmåga att planera och stödja omsorgstagaren i hennes/hans personliga vård:				
personlig hygien				
munvård				
måltidssituation				
vila och sömn				
klädsel				
förebygga komplikationer vid långvarigt sängläge				
Förmåga att planera och genomföra serviceuppgifter i omsorgstagarens hushåll:				
inköp				
matlagning				
livsmedelshantering				
städning				
tvätthantering				
Förmåga att använda teknisk utrustning och tekniska hjälpmedel				
Förmåga att använda informationsteknik för information, kommunikation och dokumentation				
Förmåga att anpassa sin kommunikation och sitt samarbete med andra (omsorgstagare, kollegor med flera)				
Förmåga att utgå från den enskilda människans önskemål och krav på stöd och hjälp i relation till biståndsbedömning, vårdplanering och genomförandeplanen				
Förmåga att utföra administrativa uppgifter, som beställningar och schemaplanering				
Förmåga att utvärdera den egna förmågan att utföra arbetsuppgifter utifrån omsorgssituationens krav				

BEDÖMNING AV KUNSKAP OCH KOMPETENS

Moment som ska valideras:

Deltagarens förmåga att planera och utföra vård- och omsorgsuppgifter på ett etiskt, estetiskt, hygieniskt och ergonomiskt sätt.	Klarar inte att utföra uppgiften	Utför uppgiften i samråd med kollega/chef	Utför uppgiften efter samråd med kollega/chef. Klarar arbetsuppgiften självständigt	Utför uppgiften efter samråd med kollega/chef samt anpassar vid behov utförandet. Klarar arbetsuppgiften självständigt
Moment Rader infogas efter behov				

MOTIVERING TILL BEDÖMNINGEN:

Deltagarens namn _____

Personnummer: _____

BEDÖMNINGEN GJORD AV:

Namn _____

Namnsteckning _____

Titel _____

Arbetsplats _____

Telefonnummer _____

Mejladress _____

Datum _____

Bedömningsstöd i samband med validering av reell kompetens i det praktiska arbetet inom arbetsplatsförlagd utbildning

Bedömningsstöd i ämne: vård- och omsorgsarbete, kurs: vård- och omsorgsarbete 2. VÅRVÅRO 2, 150 p.

Namn studerar kursen, vård- och omsorgsarbete 2.

En del av kursens innehåll och kunskapskrav ska utföras och bedömas praktiskt. För att kunna bedöma deltagarens färdigheter och sätta betyg i kursen behöver deltagarens kunskaper och färdigheter valideras.

På sid 36 finns en tabell med innehåll och kunskapskrav från kursen. Kryssa i den kolumn du bedömer att deltagaren befinner sig i sin kunskapsnivå. På sista sidan finns det utrymme för dig att skriva egna kommentarer som ska utgå från innehållet på sidan 37.

Inför att deltagaren ska valideras i ett moment eller flera är det viktigt att valideringen planeras och att alla berörda är väl informerade. Tänk på att planera in tid också för samtal innan och efter valideringstillfället.

ANVISNING

Inför att deltagaren ska valideras i ett moment eller flera är det viktigt att valideringen planeras och att alla berörda är väl informerade. Tänk på att planera in tid också för samtal innan och efter valideringstillfället.

STEG 1, INFÖR VALIDERINGSTILLFÄLLET:

- Gå igenom vilka moment/kunskapskrav i kurs/kurser som ska valideras.
- Vilken/vilka kunskaper och färdigheter krävs för att kunna genomföra momentet?
- Är det något speciellt som man ska tänka på eller vara uppmärksam på under själva valideringstillfället?
- Bestäm datum och tid för valideringen.

STEG 2, GENOMFÖRANDE AV VALIDERINGEN:

- Innan deltagare visar det praktiska utförandet ska hon/han beskriva vilken/vilka teoretiska kunskaper som krävs för utförandet.

Exempel på frågor till deltagaren:

Be deltagaren berätta för dig vad som är viktigt att tänka på när hon/han ska planera och stödja Karin med hennes munvård. Vilka särskilda behov har Karin?

Be deltagaren berätta för dig vad hon/han måste tänka på inför att Tore ska få sitt morgoninsulin av deltagaren?

- Deltagaren genomför den praktiska uppgiften som ska valideras.

STEG 3, EFTER GENOMFÖRANDET:

Samtal kring utförandet av arbetsuppgiften/arbetsuppgifterna.

Låt deltagaren först få reflektera kring genomförandet utifrån teoretisk kunskap och erfarenhet.

Exempel på frågor:

Vad för kunskaper och färdigheter krävdes för att klara uppgiften?

Vad gick bra? Varför gick det bra?

Var något svårt? Hur gick du vidare för att kunna utföra momentet? Vilka kunskaper och/erfarenheter använde du dig av?

Ny kunskap? Har du lärt dig något nytt av uppgiften?

Ge deltagaren feedback på hur utförandet av momentet bedömts med stöd av mallen på sidorna 36–38.

ÄMNE - VÅRD OCH OMSORG

Ämnet vård och omsorg har sin grund i praktiskt arbete men också i vetenskapliga ämnesområden som vårdvetenskap och socialt arbete. Ämnet behandlar vård- och omsorgsarbete ur ett helhetsperspektiv, där människors totala livssituation är det centrala snarare än sjukdom eller funktionsnedsättning.

ÄMNETS SYFTE

Undervisningen i ämnet vård och omsorg ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper för arbete nära patienter och brukare inom hälso- och sjukvård samt socialtjänst. I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla förmåga att planera, utföra och utvärdera vård- och omsorgsuppgifter.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla förmåga att utföra arbetsuppgifter på ett yrkesmässigt sätt, det vill säga etiskt, estetiskt, hygieniskt, ergonomiskt, hälsofrämjande, rehabiliterande, habiliterande och pedagogiskt. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar ett empatiskt förhållningssätt samt tar ansvar för patienter och brukare och för olika arbetsuppgifter.

Undervisningen ska utveckla elevernas kunskaper om arbetsmiljö, säkerhet och ergonomi för att minska skaderisken för patienter och brukare samt personal. Användning av medicinteknisk och annan teknisk utrustning samt informationsteknik inom verksamheten ska också ingå i undervisningen (www.skolverket.se)

BEDÖMNINGSTÖD I ÄMNE: VÅRD- OCH OMSORGSARBETE, KURS: VÅRD- OCH OMSORGSARBETE 2

Kort förklaring till generella begrepp som ingår i utförande av omsorgsuppgifter:

Etiskt: I yrkesrollen kunna arbeta utifrån den människosyn och värdegrund som ligger till grund för vård- och omsorgsyrket samt utifrån omsorgstagarens livssyn. Reflekterar över sitt professionella och yrkesetiska förhållningssätt gentemot omsorgstagare, närstående och kollegor.

Estetiskt: I yrkesrollen kunna tillgodose omsorgstagarens estiska behov. Det innebär att man möjliggör att omsorgstagaren får uppleva glädje/välbehag av exempelvis god mat, att maten är fint upplagd, dukning, kläder, musik, konst, blommor med mera. Människor har olika estetiska behov vilket medför att man i vård- och omsorgsarbetet ska utgå från omsorgstagarnas individuella behov.

Hygieniskt: I yrkesrollen kunna arbeta utifrån basala hygienrutiner och livsmedelshygien.

Ergonomiskt: I yrkesrollen ha kunskap om hur kroppen fungerar, förflyttningsteknik och hjälpmedel så att man kan arbeta säkert och inte utsätta kroppen för olika typer av belastningsskador.

Hälsofrämjande: I yrkesrollen ha kunskap om hälsofrämjande faktorer. Kunna planera och utföra vård- och omsorgsuppgifter så det stärker och förbättrar hälsan och hälsoupplevelse hos omsorgstagaren utifrån fysisk, psykiskt och socialt perspektiv.

Rehabiliterande: I yrkesrollen ha kunskap om rehabiliterande förhållningssätt. Kunna planera och utföra vård- och omsorgsuppgifter så att omsorgstagaren kan bevara och/eller förbättra sin förmåga. En människa kan av olika orsaker få nedsatt förmåga fysiskt, psykiskt och/eller socialt vilket innebär att de rehabiliterande insatserna ska individualiseras utifrån omsorgstagarens behov och förmåga. Målsättning och insatser kan se olika ut.

Pedagogiskt: I yrkesrollen kunna planera och utföra vård- och omsorgsuppgifter utifrån ett pedagogiskt förhållningssätt. Omsorgstagaren kan behöva stöd/handledning att själv utföra vissa saker så att hon/han bevarar sin fysiska hälsa eller aktiveras för att rehabilitera sin gångförmåga. I yrkesrollen behöver du ha förmåga att pedagogiskt kunna handleda omsorgstagaren utifrån hennes/hans kunskaper, förståelse och möjligheter. Det pedagogiska förhållningssätter behöver anpassas till omsorgssituationen.

Deltagarens förmåga att planera och utföra vård- och omsorgsuppgifter	Klarar inte att utföra uppgiften	Utför uppgiften i samråd med kollega/chef	Utför uppgiften efter samråd med kollega/chef. Klarar arbetsuppgiften självständigt	Utför uppgiften efter samråd med kollega/chef samt anpassar vid behov utförandet. Klarar arbetsuppgiften självständigt
På etiskt sätt				
På estetiskt sätt				
På hygieniskt sätt				
På ett ergonomiskt sätt				
Utifrån ett hälsofrämjande sätt				
Utifrån ett rehabiliterande sätt				
Utifrån ett pedagogiskt sätt				
Tar hänsyn till patientens/ omsorgstagarens integritet och självbestämmande				
Förmåga att planera och genomföra serviceuppgifter i omsorgstagarens hushåll:				
inköp				
matlagning				
livsmedelshantering				
städning				
tvätthantering				
Förmåga att använda teknisk utrustning och tekniska hjälpmedel				

Förmåga att använda informationsteknik för information, kommunikation och dokumentation				
Förmåga att anpassa sin kommunikation och sitt samarbete med andra (omsorgstagare, kollegor med flera)				
Förmåga att utgå från den enskilda människans önskemål och krav på stöd och hjälp i relation till biståndsbedömning, vårdplanering och genomförandeplanen, se bifogad mall, självskattning				
Förmåga att utföra administrativa uppgifter, som beställningar och schemaplanering				
Förmåga att utvärdera den egna förmågan att utföra arbetsuppgifter utifrån omsorgssituationens krav				
Kan förklara hur man observerar och kan praktiskt				
Kontrollera andning				
Kontrollera cirkulation, Ta puls och blodtryck				
Kontrollera medvetandegrad				
Kontrollera huden				
Kan förklara och visa praktiskt hur man:				
Kontrollerar temperaturen				
Tar urinprov				
Kan ge exempel på arbetsuppgifter som ska delegeras				
Kan beskriva hur delegering ska göras och hur arbetsuppgifter ska genomföras efter delegering, exempelvis läkemedelshandling				

BEDÖMNING AV KUNSKAP OCH KOMPETENS

Moment som ska valideras:

Deltagarens förmåga att planera och utföra vård- och omsorgsuppgifter på ett etiskt, estetiskt, hygieniskt och ergonomiskt sätt.	Klarar inte att utföra uppgiften	Utför uppgiften i samråd med kollega/chef	Utför uppgiften efter samråd med kollega/chef. Klarar arbetsuppgiften självständigt	Utför uppgiften efter samråd med kollega/chef samt anpassar vid behov utförandet. Klarar arbetsuppgiften självständigt
Moment Rader infogas efter behov				

MOTIVERING TILL BEDÖMNINGEN:

Deltagarens namn _____ Personnummer: _____

BEDÖMNINGEN GJORD AV:

Namn _____ Namnteckning _____

Titel _____ Arbetsplats _____

Telefonnummer _____ Mejladress _____

Datum _____

Manual

Information och material till dig som studerar
inom arbetsplatsförlagd utbildning

Samordning mellan undervisning och validering

I din utbildning under projekt ArbetSam har du möjlighet att validera dina kunskaper och din kompetens mot yrkeskrav i arbetet och kunskapskrav i kurser inom vård- och omsorgsprogrammet.

Syftet med valideringen är att göra en bedömning av och ta till vara din reella kompetens. Det är den kompetens som du redan har genom dina erfarenheter i arbetet, tidigare utbildning eller som du har fått på annat sätt.

Valideringen ska göra det tydligt:

- Vilka moment du redan har kunskap och kompetens i.
- Vilka moment du behöver komplettera genom utbildning, för att uppnå kunskapskrav inom Vård- och omsorgsprogrammens kurser.

1. Kartläggning och bedömning av din nuvarande kompetens

- Du och din lärare har ett samtal där ni kartlägger och bedömer din nuvarande kompetens. I samtalet går du och läraren igenom dina tidigare utbildningar och din arbetslivserfarenhet med mera.
- Ni går igenom skattningsmaterialet, samt din egen skattning av din reella kompetens inom vård och omsorg om äldre.
- När det är klart går läraren igenom kartläggningsmaterialet och planerar lämpliga kurser som du kan validera och studera.

2. Planering av validering och undervisning

Du har ett individuellt samtal med läraren där ni går igenom kurserna och vilka moment som du ska studera eller validera.

Dokumentation

Kartläggningen och planeringen av kurser och validering gör du i din individuella studieplan (Bilaga 1). Den individuella studieplanen förvarar du i din portfolio.

3. Bedömning och värdering mot kunskapskrav:

Samtal före valideringen

Du går igenom vad du ska validera och hur valideringen går till tillsammans med läraren och/eller medvalidatören.

Genomförande av valideringen

Valideringen av praktiska moment i omsorgsarbetet sker på din arbetsplats eller i ett metodrum. Den teoretiska valideringen sker muntligt och/eller skriftligt – individuellt eller i grupp.

Samtal efter valideringen av

Efter muntliga genomgångar och praktiska moment går du och läraren och/eller medvalidatören igenom:

Vad du upplevde gick bra?

Vad som var svårt?

Vilka kunskaper och färdigheter behöver du utveckla?

Hur väl du uppnådde kunskapskraven?

Läraren och eventuellt medvalidatören utvärderar sedan tillsammans med dig om kunskapskraven är godkända eller inte. Om du inte blir godkänd i ett moment bestämmer ni en ny tid för validering, eller att du ska delta i ytterligare undervisning för att uppnå kunskapskraven.

Slutligen dokumenterar ni valideringen och bedömningen samt uppdaterar din individuella studieplan.

4. Individuellt studiesamtal med lärare och chef

Vid ditt individuella samtal – det så kallade trepartssamtalet – är både din lärare och din chef närvarande. I samtalet går ni tillsammans igenom din individuella studieplan som är kopplad till arbetsplatsens utvecklingsplan:

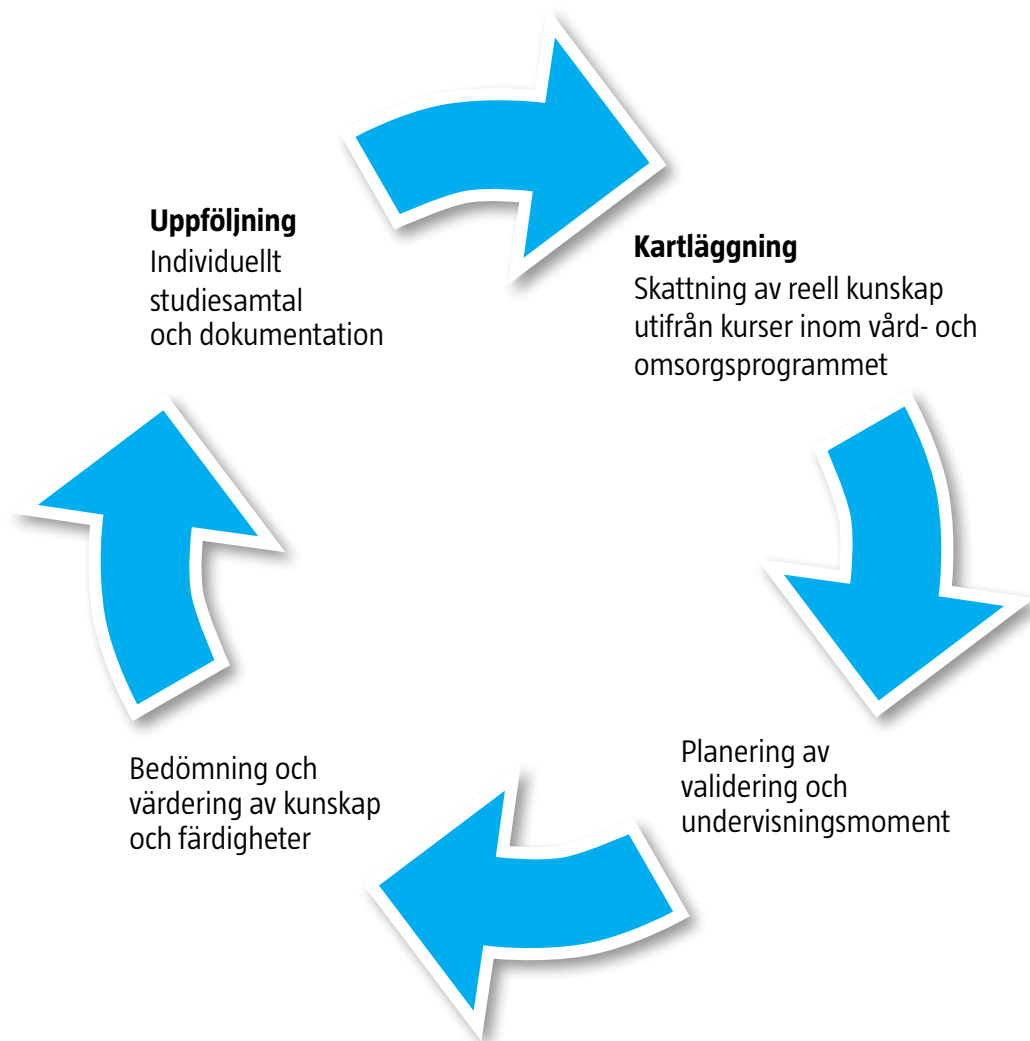
Var står du nu?

Vilken kompetensutveckling har du behov av och hur ska den planeras?

Vilket stöd kan arbetsplatsen ge dig och vad har du själv för målsättning och möjligheter?

Läraren utfärdar intyg efter valideringen. Du får betyg i de kurser där du har uppnått kunskapsmålen.

Valideringsprocessen kan sammanfattas i fyra steg:

Namn: _____

Mina starka sidor i min yrkesroll samt utvecklingsområden

Utbildnings- och utvecklingsmål:

Planerade kurser:

Se vidare studieplaneringen för Målen utvärderas i tillsammans med
Utvärdering:

Detta behöver jag arbeta mer med:

Lärare: _____

Deltagare: _____

